

Lars Bucan

Ett rikt och annorlunda liv
Snål mot sig själv – generös mot andra

av
Kaj Annebrant

Lars Bucans kulturstiftelse

Lars Bucan

Ett rikt och annorlunda liv
Snål mot sig själv – generös mot andra

av
Kaj Annebrant

Lars Bucans kulturstiftelse

Text copyright 2010: Lars Bucans kulturstiftelse
Grafisk form: Sandbacka Grafiska AB
Repro och tryck: AB Sandvikens Tryckeri
ISBN 978-91-633-7523-1

Innehåll

Förord	5
Ladislav Bucan till Sandviken 1948	7
Föddes i Österrike-Ungern 1905	17
Snål mot sig själv – generös mot andra	19
Köper hus på ön Elba 1951	23
Tar aldrig ut sin lön	29
Lars Bucans kulturstiftelse i Sandviken	37
Fotografier och källor	42

Lars Bucans kulturstiftelses styrelsemöte den 8 september 2010.
Från vänster: Ronny Lundgren, Bengt Nyman, Anette Dunker, Maria Östgren-Forsberg,
Lennart Jansson, Maria Westerman, ordförande, Helén Kihlström, och Bo Gällstedt.

Fotograf: Lars Björnsson

Förord

”Vad ska jag göra med pengarna?”

Det frågar Lars Bucan bankkamrer Conny Nordin när han får reda på hur hans pension från Sandvikens Jernverk vuxit till ett ansevärt belopp. Ladislav Bucan, slovakern som kom som flykting till Sandviken 1948, ville ha ett råd hur han skulle kunna tacka sandvikenborna för deras vänliga mottagande. En stiftelse bildades för snart 20 år sedan och Lars Bucans gåva till sandvikenborna har omvandlats till otaliga konserter och musikfestivaler, konstutställningar, barnkultur, utgivningar av cd-skivor, skön- och facklitteratur, stipendier och mycket annat inom kulturområdet. Många unga invånare i Sandvikens kommun som fått chansen att göra en film, ge ut en skiva eller köpa material till en konstutställning har säkert funderat: Vem var Lars Bucan som så gärna ville att kulturen i kommunen ska leva? Hur kommer det sig att en ingenjör på Sandvik ville ge oss chansen att förverkliga en dröm? Journalisten Kaj Annebrant har intervjuat människor som kände Lars Bucan och ger här en bild av en man som velat ge möjligheter till andra. Inom styrelsen i Lars Bucans kulturstiftelse är vi verkligen tacksamma över att få förmånen att bidra och stötta människor och projekt, främst inom kulturområdet genom Lars Bucans stora gåva till invånarna i Sandvikens kommun.

Sandviken 10 augusti 2010

Maria Westerman

Ordförande i Lars Bucans kulturstiftelse

Lars Bucan blir oändligt populär hos såväl Coromants kunder som sina många vänner, är både gladlynt och humoristisk samt tar gärna fram gitarren och underhåller.

Ladislav Bucan till Sandviken 1948

Intendent Ture Clason, försäljningschef vid Coromant hårdmetall i Sandvikens Jernverk, tar emot Ladislav Bucan vid Sandvikens järnvägsstation 1948. Den 42-årige slovakern från Bratislava anländer i gångkläder, med lite handpengar och en mindre resväska för personliga saker.

Då Lars Ladislav Bucan går i pension har han inte rört sin fasta lön utan klarat sig med vad de som nyttjat hans tjänster, Coromants dotterbolag, betalat för utlägg, när de hyrt honom att sälja hårdmetallverktyg i Tyskland, Frankrike, Japan, USA, Italien och i andra länder.

När Lars, som en chef på Coromant i Sandviken börjat kalla honom, på 1980-talet får veta vad hans tidigare praktikant har inestående på bankkonto hos Intressekontoret och i aktier – att han är mångmiljonär, blir han överraskad.

Lars säger spontant:

”Vad ska jag göra med pengarna?”

Bankkamrer Conny Nordin på Sandviks Intressekontor/Gävleborgs Sparbank, som förvaltat hans lön och hans aktier med hjälp av andra och sett till att förmögenheten växt, får Lars på ön Elba i Italien intresserad av att en Lars Bucans kulturfond ska stiftas.

Torsten Gällstedt, kamrer vid Intressekontoret, väckte idén om en sådan.

Lars Bucans kulturstiftelse bildas 1991, året efter donatorns död. Förhoppningen var att göra det före Lars död.

Kom i rätt tid

Ladislav Bucan kommer i rätt tid till Coromant och anställs den 1 februari 1948.

Han utbildas till serviceingenjör och försäljare av verktyg i hårdmetall. Hans chefer är nöjda med att han är energisk och arbetsam samt verkligen vill lära sig ett nytt yrke.

Hårdmetall sedan 1942

Sandvikens Jernverk har sedan 1942 samarbetsavtal med KF/Lumalampan i Stockholm om tillverkning av hårdmetallkroppar för verktyg och andra produkter. Samma år blir Wilhelm Haglund chef för järnverkets hårdmetalltillverkning. Hans satsning på hårdmetallverktyg är länge än ifrågasatt på Sandvikens Jernverks ekonomikontor.

Tillverkningen av bergborrar accepteras däremot med en gång på 1940-talet.

År 1947 överlåter Luma sin hårdmetalltillverkning till Sandvikens Jernverk med rätt att till minst utgången av 1950 disponera dåvarande fabrikslokaler i Stockholm. Det året beslutas att en ny fabrik med större kapacitet ska byggas i Västberga i Stockholm.

Stål eller hårdmetall?

Coromant har då möjlighet att behålla de kunskaper som finns inom det pulvermetallurgiska området. Det betyder samtidigt att ståltillverkningen får arbetskraft i närområdet. I SJAB är satsningen på hårdmetallen ett hot. Stålprodukterna har ju sedan företagets start i Sandviken 1862 svarat för merparten av lönsamheten.

Överingenjör Wilhelm Haglund tror på sina nya produkter, och tillverkningen har varje år sedan 1942 gått med överskott, om än ett blygsamt sådant. Han har lagt grunden till en bas för tillväxt och ökad lönsamhet framöver.

I Gimo i Uppland inleds 1951 en stor satsning på hårdmetall.

Egna försäljare och ökad marknadsföring

Egna försäljare för lödda verktyg utbildas i Sandviken, en av dem är Lars Ladislav Bucan.

USA:s bilindustri väntas bli en storkund för Coromantverktyg, som kan öka produktiviteten hos företagen och därmed lönsamheten. Den strategin är Sandvik Coromants affärsidé än i dag.

Envis Wilhelm Haglund

Wilhelm Haglund visste vad han ville och behövde göra för att lyckas fullt ut och anställer därför ett antal välutbildade fältingenjörer och försäljare. Han tar dessutom till sig rådet att knyta högkvalificerade, yngre verktygstekniker till Coromant för att utveckla verktygen.

Han ska ligga steget före konkurrenterna och övertyga tänkbara köpare om att i Coromant fortsätter satsningen på att utveckla nya produkter och på forskning.

Därför är Coromant fortfarande marknadsledande på hårdmetallprodukter och har en unik ställning i världen när det gäller verktyg för metallbearbetning. Tack vare en god, framsynt uthållighet som i Haglunds anda samordnar skickliga teknikerns och marknadsförarens arbete.

Ingenjör Sven Wirfelts anställning 1953 var första steget i rätt riktning för Coromant.

Året efter svarar hårdmetallen för cirka 25 procent av Sandviks försäljning. Efter bolagsstämman 1956 accepteras hårdmetallverktygen i hela bolaget. Sedan Wilhelm Haglund utsetts till teknisk direktör för hårdmetallavdelningarna inom Sandvikens Jernverk stärks också hans ställning inom Sandvikens Jernverk.

Lars Bucan – pionjär för hårdmetallverktyg

Lars Bucan har redan då, som en av pionjörerna, lyckats få kunder ute i Europa. Han får ett mycket gott rykte som skicklig tekniker och säljare. Han har lätt att skapa nya kontakter, är välsedd och mycket lyhörd för kundernas krav.

Lämnar hemlandet efter en statskupp

Ladislav och en bror hade i Bratislava varit agenter för bland annat Sandvikens Jernverk (sågar). Efter en kommunistisk statskupp 1948 lämnar Ladislav Tjeckoslovakien och sin agentur för att skapa sig ett nytt och bättre liv.

Torsten Gällstedt, då kamrer vid Sandvikens Jernverks Intressekontor, hade minne av att bruksdisponent Karl Fredrik Göransson var med och tog emot Bucan och sade också i en intervju vid 1990-talets början:

”Det mottagandet förstärkte Lars känsla för företaget och hans bindning till kommunen.”

– Försäljningen vill ha honom!

Ingenjör Sune Sundstedt på Coromant lär snart känna sin nye tjeckiske kollega.

Han minns drygt 40 år efteråt, som 87-åring 1991, första mötet:

– Wilhelm Haglund kallar in mig och säger:

”Vi har en ingenjör här som heter Ladislav Bucan. Försäljningen vill ha honom.

Du ska lära honom hårdmetallverktyg och ta honom under dina vingars skydd också på fritiden.”

I grunden har Ladislav en teknisk maskinexamen från hemlandet.

Han börjar som vanlig jobbbar klockan sju och arbetar heldagar sex dagar i veckan. Han är ivrigast av alla på verkstaden, minns ingenjör Sundstedt under en intervju 1991, då han läst nyheten om Lars Bucans donation på 5,4 miljoner till en kulturfond i Sandviken.

Den första tiden i Coromantverkstaden och på fritiden talar de två ryska. Sundstedts fru är ryska, och maken har lärt sig lite av hennes språk. Men snart blir svenska samtalsspråk på verkstaden mellan chefen och hans skyddsling.

”Jag talar om vad allt han ska göra heter och efter ett år talar han svenska nästan utan brytning och kan även skriva svenska.”

Han har lätt för språk, talar förutom slovakiska/tjeckiska flera andra språk flytande – som svenska, polska, tyska och engelska.

Ladislav anställs vid Sandvikens Jernverk/Coromant i februari 1948.

Praktik på verkstadsgolvet i nästan två år
Sune Sundstedt kallar från början Ladislav för Lars, det låter enklare, och då denne efter sex år vill bli svensk medborgare ändras hans namn till Lars L.(Ladislav) Bucan.

Efter praktik i Coromantverkstaden blir Lars i årsskiftet 1949–1950 säljare ute i Europa. Han börjar sitt nya arbete i Tyskland och Frankrike men han får med tiden arbetsuppgifter i nästan hela världen.

Lars introducerar bland annat hårdmetallen i Japan 1960.

Han blir oändligt populär hos kunderna, är både gladlynt och humoristisk.

När han pensioneras från Coromant 1970, har han rätt länge arbetat åt Coromantkontoret i Milano inte långt från sitt Elba, där han köpte ett hus redan i början av 1950-talet.

Det han lärde sig i Sandviken från 1948 och ett charmerande sätt räcker affärslivet ut. Han visar sin uppskattning för Sverige genom att tala och skriva på svenska även som pensionär och bosatt i Italien.

Högt betyg av chefen

Intendent Ture Clason, som tog emot Ladislav Bucan, då han kom med tåg till Sandviken, sätter betyg drygt 50 år senare:

”Intellektuell, berest, språkbegåvad och full av glada upptåg var en sida av Lars Bucan, en annan att han var snål mot sig själv och lite av en enstöring.

Förste chefen också nöjd

Ingenjör Sundstedt är 1991 också nöjd med sin tidigare praktikant.

– Lars blev en bra försäljare, men jag lär honom också några trick för att imponera:

Många var skeptiska mot hårdmetallen. Eggen påstods vara för spröd, men för att bevisa motsatsen lärde Lars sig tappa ett verktyg på verkstadsgolvet.

Han skulle sedan säga ”jädrar anamma” och därefter belåtet konstatera att eggen verkligen hållit. Det imponerade alltid, säger ingenjören.

Sune Sundstedts och Lars Bucans vägar skiljs efter några år. Omkring 1955 tas personliga kontakten upp igen. Sundstedt gästar vännen Lars på hans Elba mellan Korsika och Italiens fastland minst tre gånger på senare år.

Lars trivs från början i Cavoli, en plats på sydkusten med mycket natursköna omgivningar.

Stranden, som får honom att köpa huset, är först bybornas. Senare tar folk från fastlandet över, kommer i stora båtar och fyller stranden med solparasoller. Det gillar Lars inte. Hans nattsömn störs av turisternas discodunk sent på nätterna.

Det skriver han i ett brev till vännen Sune och dennes familj i Sandviken.

Hårdmetallen allt starkare

Pionjären Lars Bucan kan redan 1954 glädja sig åt att hårdmetallen svarar för 25 procent av bolagets försäljning. År 1975 har hårdmetallen betydligt större försäljning än stålprodukterna. I mitten av 1980-talet är den en tredjedel större och svarar för merparten av Sandviks vinst.

I Lars Bucans förmögenhet har det en stor del.

Sällan i Sandviken

Från 1950-talet har Lars Bucan 200 resdagar utomlands årligen. Därför blir heller inte många på jernverket närmre bekant med honom. Han anses allmänt som en glad person som spelar gitarr samt underhåller sitt umgänge på Bruksmässen mitt emot järnvägsstationen första åren.

Där äter många brukstjänstemän lunch, men även de ogifta sökte sig ofta dit på kvällar och fritiden.

Lars har ingen fast bostad i Sandviken, bor på Hedåsvägen 33 (33:an), där många ungar har första bostaden i Sandviken. Många tycker att Lars utländska härkomst i anslutning till hans osvenska humor är såväl intressant som spännande.

Lars Bucans besök i Sandviken blir allt färre efter pensioneringen. I Cavoli har han det han längtat efter sedan 1948 – en fast punkt i livet, ett eget hem.

Wilhelm Haglund vinner maktkampen

Wilhelm Haglund utses 1957 till teknisk direktör för all tillverkning och är 1958–1967 verkställande direktör för Sandvikens Jernverk (Sandvik AB från 1972). Ekonomidirektör Carl-Erik Björkegren inser dessutom att pengar till marknadsföring får det inte prutas på.

Sven Wirfelt har också ofta idéer om hur nya hårdmetallprodukter ska nå ut till kunderna.

Största marknader 1975–1985

Under Lars 22 arbetsår hos Coromant växer hårdmetallförsäljningen av verktyg mycket. Särskilt i USA, Västtyskland, Frankrike, Sverige, Storbritannien, Italien och Japan. Det innebär att fler och fler Coromant-dotterbolag i världen utnyttjar Lars Bucans tjänster.

Sandvikens Jernverk har 1958 dotterbolag i 13 länder utanför Sverige.

År 1965 tillkommer bolag i Sydosteuropa, året efter i Spanien, och Portugal och dessutom ytterligare ett bolag i USA.

Sandvik Coromant

- » Coromant har 7 500 anställda.
- » Sandvik Coromant är internationellt ledande när det gäller verktyg av hårdmetall för svarvning, fräsning och borrar samt modulära verktygssystem. De används över hela världen vid tillverkningen av allt från komponenter till bilar och till vindkraftverk.
- » Coromant har cirka 7500 anställda (1 september 2010) och finns representerat i 130 länder varav ett 60-tal med egen försäljningsorganisation och tekniska specialister.
- » I Sverige finns verksamhet på fyra orter – huvudkontor i Sandviken, tillverkning i Gimo med 1600 anställda, forskning och utveckling i Västberga, Stockholm, samt försäljning i Kista, Stockholm.
- » Sandvik Coromant ingår i Sandvik-koncernens affärsområde Tooling.
- » I Gimo ligger Wilhelm Haglund Gymnasium, där Sandvik har ett specialinriktat program.

Lars, som han tidigt kallas hos Coromant, tas emot av intendent Ture Clason på Sandvikens järnvägsstation, när han med handbagage kommer med tåg från Bratislava.

Ungkarlvillan 33:an på Hedåsvägen 33 i Hedgrind är år 2010 bostad för Sandvikchef.

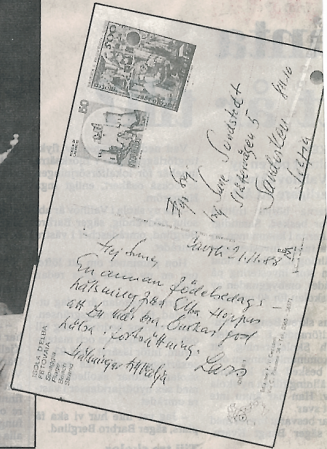

Ladislav Bucan lämnar hemlandet 1948 och anställs samma år av Sandvikens Jernverk och utbildas på verkstadsgolvet. Årsskiftet 1949–1950 börjar Lars marknadsföra, demonstrera och sälja Coromants nya, moderna hårdmetallverktyg utanför Sverige.

Sandvik Coromant inleder på 1950-talet ett nytt tänkande i Europa med vändskärstekniken. Nya skärgeometrier, bättre spånbrytningsegenskaper och större säkerhet mot skärbrott samt nya fastspänningssystem för skären och förenklad verktygshantering. Utvecklingen tvingar Lars att genom åren ständigt lära sig nya försäljningsargument.

Min vän mångmiljonären

– Jag kallade honom Lasse och sa att han skulle ta det namnet i stället för Ladislaus. Lars lät enklare, berättar Sune Sundstedt, som lärde Lars Bucan en del trick för att kunna sälja hårdmetallverktyg åt Sandvik ute i världen. Foto: GUN WIGH.

Sista hälsningen från Cavoli kom till Sunes 85-årsdag i november 1988.

Sandvik-veteran minns mannen bakom stordonationen

SANDVIKEN
Sune Sundstedt, 87 år, minns mycket väl ingenjör Lars L. Bucan, som strax före sin bortgång 1989 donerade 5,4 miljoner kronor till en kulturfond i Sandviken.

Sundstedt lärde känna sin tjeckiske ingenjörskollega 1947, höll kontakt med honom genom alla år och fick senaste brevhälsningen på 85-årsdagen i november 1988, året innan Lars Ladislaus Bucan dog på Elba i Italien.

– Han var så originell, men jag hade ingen aning om att han hade pengar.

Det säger Sune Sundstedt när han tittar på fotografier från sina besök hos Lars Bucan och på vykort och andra skrivna hälsningar från sin gamle vän.

Sundstedt minns de första kontakterna med Lars Bucan 1947-1948.

– Wilhelm Haglund kallade in mig och sa: "Vi har en ingenjör här som heter Ladislaus Bucan. Försäljningen vill ha honom. Du ska lära vända hårdmetallverktyg på honom och skydd och..."

kronor, och det var därför han flydde hit från sitt hemland.

Hans bror hade tagit ut sina fordringar och blev kvar i Tjeckoslovakien.

Ladislaus blev Lars

Sune Sundstedt kallade Ladislaus för Lasse, och när denne efter sex år ville bli svensk medborgare ändrades tilltalsnamnet Ladislaus till Lars L. Bucan.

– Det lät enklare med Lars.

Den första tiden i verkstaden och tillsammans på fritiden pratade Sune Sundstedt och Lars L. Bucan ryska. Sundstedts fru var ryska och maken hade lärt sig lite, men efter en tid byttes samtalspråket på verkstaden till svenska.

– Jag tänkte om vad jag skulle göra herte och kunde han tala svenska utan brytning i svenska. Jag pratade även på svenska till honom.

skildes för några år i början av 1950-talet, men kring 1955 togs den personliga kontakten upp igen. Då, men troligen redan före 1948, ägde Lars Bucan ett litet hus på ön Elba mellan Korsika och fastlandet.

– Han hade kommit över ett hus i byn Cavoli för lite under 30 000 kronor.

Inbjudande badstrand

Villan låg på en bergsslutt med en inbjudande badstrand nedanför.

– Vid vårt hus hade jag en badstrand för oss själva.

Sista hälsningen från Cavoli kom till Sunes 85-årsdag i november 1988.

”Cavoli 21.11.88

Hej Sune!

En annan födelsedagshälsning från Elba.

Hoppas att du mår bra. Önskar god hälsa i fortsättning.

Lars

Hälsningar till Valja”

Bruksmässen

Sandvikens Bruks första hotell invigdes 1 april år 1900. I bottenvåningen placerades rum för ut-hyrning. Företagsledningen ville att gästerna inte skulle behöva sova i matos. Köket jämte matsalarna låg en trappa upp i det pampiga huset nära järnvägsstationen.

Stadshotellet i Sandviken byggdes 1938 och då tyckte Brukshotellens ägare, järnverket, att ett eget hotell inte behövdes. Det stängdes dock först 1943, och byggdes sedan om helt. Kök och matsalar flyttades till bottenvåningen och en trappa upp blev det samlingsrum för tjänstemännen. Där fick Lars Bucan rätt snart många vänner.

Föddes i Österrike-Ungern 1905

Föds i Slovakien i dubbelmonarkin Österrike-Ungern

Lars Bucan föds 30 juli 1905 i Banska Bystrica i nuvarande Slovakien, men vid den tiden i ungerska delen av dubbelmonarkin Österrike-Ungern. Staden, i dag en storstad, ligger 20 mil nordöst om Bratislava dit Ladislav söker sig på 1930-talet.

Lars, Ladislav, är yngst av fem bröder. Fadern tillverkar kaminer men även gipsstatyer.

Dubbelmonarkin Österrike-Ungern upplöses efter första världskrigets slut 1918. Då skapas nya staten Tjeckoslovakien. Frågan är om Lars föds som slovak eller ungrare.

Slovakiska identiteten är svag under 1900-talets början. Tjeckiska delen var österrikisk.

Den nionde mars 1939 förklarar Böhmen och Mähren som tyskt protektorat efter att tyska trupper besatt området. Slovakien blir då formellt en självständig stat men i praktiken i stort beroende av nazi-Tyskland.

Läser äventyrsböcker som ung

Ladislav, Lars sedan han flyttat till Sandviken, läste mycket, både Jack London (1876–1916) och Joseph Conrad (1857–1924), som inspirerar honom. Amerikanen London blir känd för en mängd äventyrs- och vildmarksberättelser men även för sociala reportage.

Joseph Conrad föds i ryska Vitryssland av polska föräldrar. Han överger snart en akademisk karriär och blir sjöman, kapten i brittiska handelsflottan och brittisk medborgare. I mitten av 1890-talet är han författare på heltid och skriver bland annat om belgiska exploateringen av Kongo.

Ladislav studerar till motsvarande dagens gymnasieingenjör med inriktning maskinteknik. I anslutning till sin examen söker han sig till Polen och hamnstäderna Gdynia och Gdansk för att komma ut och se världen, som han läst mycket om.

Han tar tjänst som officer på stora passagerarfartyg som Batory och Pilsudski och lastfartyg och korsar Atlanten 36 gånger. Då han 1937 landstiger i Köpenhamn och besöker Tivoli, blir han blyxtkär i en 19-årig danska.

Paret gifter sig i Köpenhamn samma år och flyttar till Bratislava. Sonen Jerry föds 1939 och växer upp hos morföräldrarna i Danmark och studerar sedan vid Chalmers i Göteborg. Men i Sandviken talar Lars aldrig om det eller annat från sitt tidigare liv.

Jerry Bucan väljer att arbeta inom skeppsbyggnadsindustrin i Köpenhamn.

Far och son umgås på äldre dagar, dels i Cavoli på Elba, dels i Danmark, då Lars blivit sjuk och måst läggas in på sjukhus i Köpenhamn. Men han vill snart åka till Elba, där hans hem sedan pensioneringen 1970 lockar med hälsosamt klimat och lugn.

Sonen Jerry får sin arvdal av faderns inestående förmögenhet som Sandviks intressekontor förvaltad under många år åt fadern och som växt till mer än tio miljoner kronor, när aktierna, inte minst Sandviks, stigit kraftigt i värde under åren omkring 1990.

Lars intresserad av astronomi

Lars Bucan hade ett stort intresse för astronomi, var intresserad av stjärnornas vandringar och hade själv en förnämlig utrustning för att kunna titta på stjärnhimlen.

Ture Clason hjälper honom att köpa ett planetarium i Tyskland för drygt 25 000 kronor. Det var en ganska stor summa, men Lars Bucan ville att skolorna i Sandviken skulle få del av hans intresse. Ture skulle se till att det blev av och talade med rektor Olof Brynje men mer än ett "konstverk" i Bessemergymnasiets aula blir planetariet aldrig.

Rektorn ansåg att astronomi inte ingick i hans skolas utbildning.

Planetariet flyttas till ett förråd i början av 2000-talet och sorteras sedan ut.

Lars Bucan lär ha skänkt flera gåvor till Sandvikens skolor, enligt vad hans vänner minns.

(Ture Clason)

Snål mot sig själv – generös mot andra

I Sandviken får Lars tidigt många vänner, inte minst på Hedåsvägen 33, 33:an, där han har en egen bostad med andra ungarlar som grannar. Han får lätt kontakt med arbetskamrater samt folk på Sandvikens Jernverks intressekontor, där Kurt Sparring och sedan hans efterträdare i 1980-talets början, bankkamrer Conny Nordin, kommer nära honom som kontaktman.

Intendent Ture Clason, som tar emot Ladislav i Sandviken, och Eric Juten-dahl, som 1948 är den som skriver in Lars Bucan som anställd vid Sandvikens Jernverk/Coromant får också en livslång vänskap med Lars.

Lars Bucan-samtal 1997 hos Conny Nordin med Kurt Sparring, Torkel Bratt och Ture Clason

Lars nära vänner från första åren i Sandviken men även sedan han lämnat staden i och med jobbet i utlandet träffas några gånger på 1990-talet och i 2000-talets början i Sandviken för samtal om personen Lars Bucan.

Styrelsen i Lars egen kulturstiftelse vill veta mera om donatorn och dennes liv.

Lars personlighet med olika sidor och stor integritet hade lämnat djupa intryck hos alla som träffat honom eller haft att göra med honom. Hans ekonomiska sinne, sällskaplighet, fantasi och öppna sätt, hade gjort intryck. Det är dock lite komplicerat att få fram en entydig bild av personligheten Lars Bucan.

Torkel Bratt, senare informationsdirektör hos Sandvik

Torkel lär känna Lars Bucan såväl i arbetet som på fritiden då han i januari 1949 flyttat från Stockholm till Sandviken. Först bor familjen i en gästlägenhet på Åsgatan och väntar på fast bostad och får en på Fredriksgatan 43 C.

Paret Bratt åter till en början luncherna på Bruksmässen och blir då bekanta med Lars. Han blir senare gäst i nya hemmet på Fredriksgatan tillsammans med andra nyvunna vänner. Det finns fotografier hos Torkel och fru Margareta från den tiden. På många ses Lars med gitarr framför sig. Hans namnteckning kan även ses på många sidor i gamla gästböcker.

Torkel Bratt minns:

”Lars var snabb att ta till gitarren och sjunga för oss. Han hade en sådan utstrålning, humor, glädje och värme. Han blir även som underhållande vän ofta i centrum i allt sällskapsliv.

Jag och min fru är flera gånger ute på Storsjön och seglar tillsammans med Lars.”

Det finns många annorlunda historier om Lars, när han bodde på ungarboendet 33:an.

Han blir också känd för en speciell humor. Det kommer fram under gamla vännernas träffar från åren kring 1950 i Sandviken.

Sjörövare på Storsjön

”Hans Wengelin har berättat om när Lars Bucan klädde ut sig till sjörövare och försökte lura barn i Hedgrind, där han bodde, att han strandat med en båt på Storsjön.”

Torkel Bratt fortsätter:

”Lars lär även ha klättrat uppför stuprännor på 33:an och lämnat in tidningar genom fönstren till sina grannar. Det blev mycket hyss, men han var en ordentlig karl med humor.

Han introducerar till exempel apelsinleken.

Han slår också ett slag för spagettin hemma hos Ture Clason. Den skulle, enligt Lars, inte köpas färdig utan göras i ordning hemma. Lars Bucan förberedde storkok av nya maträtten.

Spagettin kokades, torkades och hängdes upp överallt i ett rum – som gardiner.”

Lars är alltså inte handfallen utan företagsam och mycket påhittig.

Han hade troligen en annan, mörk sida, som ingen av hans bekanta i Sandviken kände till riktigt. Det tror vännerna.

Tittade över sitt konto

Kurt Sparring berättar att Lars Bucan ofta tog kontakt med honom på Intressekontoret och hörde sig för hur det var ställt på hans konto. Han hade alltid en rolig historia att berätta i anslutning till det.

Sandviks sågar intresserar Lars

Eric Jutendahl berättar 3 september 2003 hur han blir bekant med Lars Bucan, som berättar om sitt intresse i hemlandet för Sandviks sågar och därför söker sig till Sandviken, när hans och en brors agentur för utländska bolag drabbas av Pragkuppen 1948.

Eric tror att bruksdisponent Karl Fredrik Göransson ser Lars Bucan som en person som kan ”öppna dörrarna” i dessa länder. Men Lars lär aldrig varit

säljare och marknadsförare i egna hemlandet, Tjeckoslovakien, efter att ha flytt därifrån 1948.

Eric, 84 år, tror att Lars Bucan egentligen inte haft något större intresse av att skaffa sig en förmögenhet utan såg ut att vilja hanka sig fram på olika sätt fram till sina pensionsår. Hans grundlön är egentligen inte stor. Intressekontorets goda råd och hjälp med aktieköp, mest i Sandvik, Seco Tools och Asea betyder mer.

– Det blir ett lyckokast, tycker Eric Jutendahl och fortsätter:

”Lars Bucan var oerhört snål mot sig själv men skänker förutom ett planetarium även andra gåvor till Bessemergymnasiet i Sandviken.”

Olle Hellsund, rumsgranne på 33:an

”Jag var rumsgranne med Lars Bucan på ”33:an” i tre, fyra år. Vi var mycket goda vänner. Bucan var lätt att umgås med. När jag 1950 förflyttats till järnverkets New York-kontor så förlorar vi förstås kontakten med varandra. Men efter att jag flyttats till Los Angeles, kom Lars på 1960-talet till USA för en månad där som Coromantexpert. Då träffas vi.

Jag ordnar boende på en privat club vid stranden i Long Beach. Efter några dagar vill han flytta till ett enklare motell, och han får ett rum en halv mil från kusten. Några dagar efteråt vill han bo vid stranden på ett motell. Det passar honom bättre.

Under en veckända reser han till Tijuana i Mexiko men har enbart inrese-tillstånd till USA, som han utnyttjade, när han kom till New York. Vi lyckas dock ordna ett nytt. En från vårt New York-kontor måste resa till Washington DC och få fram ett gällande inresetillstånd.

”Jag måste säga att Bucan inte var på samma glada humör som i Sandviken, där han gärna underhöll oss på gitarren med bland andra La Paloma och Wir lagen vor Madagaskar.”

(Ur brev från Olle Hellsund till Kurt Sparring hösten 2003)

Lars lär ha klättrat uppför stuprännor på 33:an och lämnat in tidningar genom fönstren till sina grannar. Det blev mycket hyss, men han ansågs som en ordentlig karl med särpräglad humor.

Lars Bucan arbetade utomlands i 22 år för Sandvikens Jernverk Coromant. Han lär bland annat introducerat hårdmetallverktygen i Japan. De senare arbetsåren före pensionen var dotterbolaget i Milano i Italien en fast punkt för honom.

Köper hus på ön Elba 1951

Lars Bucan köper hus på ön Elba mellan Korsika och Italiens fastland. ”Slottet” på Elba kallas det i Arbetarbladet i en artikel i anslutning till Lars Bucans donation 1991.

”Det var inte rätt. Huset var nästan förfallet.”

Det berättar vännen Karl Gunnar Boman som är med när vännen blir ägare till ett hus som har 60–70 kvadratmeter boyta med tre rum och kök med två gasolplattor men ingen källare.

En vingård, som ger pensionären Lars Bucan cirka 150 liter vin om året, ingår i affären.

”Vi var tillsammans på en weekendsemester i Marina di Campo på Elba och bodde i tält.

Det var några år innan turisterna från Italien och grannländerna börjat turista där.

Lars, som var mycket språkkunnig, fick reda på att ett hus var till salu i en bukt på Elbas sydkust. Eftersom det inte fanns en väg dit, lånade vi en roddbåt. När vi rundat en lodrät bergsudde upptäcker vi huset mitt i bukten med en strålande utsikt över Medelhavet.”

Karl Gunnar minns det väl och berättar vidare:

”Nedanför finns en fantastisk sandstrand och bakom tronar Monte Capanne (1019 meter över havet). Till höger och vänster står ett par stugor, där vinbönder bor. De fiskar också för att få tillräckligt med mat till sina familjer.

Höns och getter kompletterar idyllen. Ett par åsnor är enda transportmedlet ute på ön Elba.

Lars vill att vi köper huset tillsammans. Men jag kunde inte föreställa mig att låna upp så mycket som 7500 kronor, vilket utgjorde halva priset. Det fanns ingen väg till huset i byn Cavoli, och ingen advokat på Elba. Vi måste därför till den närmaste staden och hämta en.

Två dagar senare är Lars Bucan för 15000 kronor nybliven husägare.”

Det blir en mycket bra affär för honom, konstaterar Karl Gunnar Boman 50 år senare.

Lars hade sökt en fast punkt i tillvaron, tyckte att han inte haft ett riktigt hem på länge. Det hade han nu fått och nära italienska fastlandet, där Coromant har en viktig marknad.

Huset, Sette Mari, de sju haven, byggdes ut med en större altan, betongpelare och pergola.

Karl Gunnar tillbringar många semestrar i Cavoli och hjälper Lars att renovera hans hus.

Lars hyr ut det

Lars hyr senare ut det till turister april till oktober. Han bor då själv i ett litet hus, Quattro venti, de fyra vindarna, som han byggt på sina semesterveckor. Vänner från Sandviken är också där och gästar honom.

Karl Gunnar säger om vännen:

”Lars Bucan var en storartad sällskapsmänniska. Han fick också mycket lätt kontakt med alla människor.”

Karl Gunnar Boman gästar sin Lars, 74 år då, på Elba sista gången år 1979.

Han har då förändrats märkbart och lever som en enstöring och klagar över turismen.

”Hela bukten är full av främlingar, och discomusiken hörs halva nätterna. Flera hotell och pensionat har ersatt fiskarstugorna. Idyllen är förstörd – och värst av allt, jag själv startade förstörelsen.”

Karl Gunnar Boman och Lars i Sandviken

”Jag lärde känna Lars i Sandviken 1948. Han berättade bland annat för mig att han före andra världskriget seglat ett par år med polska lastfartyg på Nord- och Sydamerika. Han hade också regelbundet hållit föredrag om sjöfart och astronomi i den tjeckiska radion.

Han hade varit gift med en danska, som han skiljt sig från. De hade gemensamt en son, Jerry, som från spädbarnsåldern tillbringat sitt liv i Köpenhamn. Modern dog, när han var tre år.

Läser mycket även som äldre

Lars lever ett enkelt och stillsamt liv som pensionär fram till 19 maj 1990, då han avlider på ett sjukhus i Pisa. På sommaren ägnar han mycket tid åt sin lilla vingård. Han älskar även all sorts musik och läser oerhört mycket. Framför allt om gamla sjöfarare och forskningsresande.”

Sedan länge hade Lars då kontakt med sin son Jerry i Köpenhamn, som med familj semesterat hos fadern i Cavoli i minst tio år.

(K G Boman i brev från Tyskland 1991 till styrelsen för Lars Bucans kulturstiftelse)

Lars håller kontakt med Sandvikenvännerna

Lars Bucan har långt in på 1980-talet brevväxling med bland andra Sune Sundstedt, som tog hand om Lars redan 1948, när han lärdes upp till säljare. Folk på Intressekontoret hade i många år kontakt med Lars, inte minst sedan han fått veta att han har en förmögenhet.

Bankkamrer Conny Nordin på Intressekontoret får redan i januari 1983 ett brev från Lars:

”Tack för dina rader jämte det fabulösa kontoutdraget. Man blir nästan rädd när man tittar på siffrorna som det innehåller.”

Lars tillägger:

”Livet går lugnt i mina trakter, med hundratals små sysslor. Någon vinter kan jag inte tala om hittills. Snö ser jag bara på tio mils avstånd på Korsikas höga berg, men jag längtar heller inte efter den.

De första mandelträden blommar redan sen tio dagar, medan hos er blommar högst de frusna näsorna. Hoppas att ni någon gång dock kommer att få tillfälle att komma hit och besöka mig i blå viken.”

”Livet går lugnt i mina trakter, med hundratals små sysslor. Någon vinter kan jag inte tala om hittills. Snö ser jag bara på tio mils avstånd på Korsikas höga berg, men jag längtar heller inte efter den.

De första mandelträden blommar redan sen tio dagar, medan hos er blommar högst de frusna näsorna. Hoppas att ni någon gång dock kommer att få tillfälle att komma hit och besöka mig i blå viken.”

Elba, ö mellan Korsika och Toscana i Italien

Elba är bergigt och har Italiens rikaste järnmalmgruvor. Där bor 30 000 människor på 224 kvadratkilometer. Portoferraio är Elbas huvudort med 12 000 invånare (år 2010).

Det milda klimatet gör ön till ett mycket populärt resmål för turister, italienare och schweizare men även utlänningar som valt att bo på fastlandet tar gärna båtturer till ön. Det tar i prima väder en timme från staden Piombino.

Elba var i forntiden berömt för järnfyndigheter, som utnyttjades av etrusker i Populonia på fastlandet. Smältugnarna låg så tätt att grekerna kallade Elba för Aithalia, den "Rökinhöljda".

Störst i arkipelag

Elba är störst av öarna i den arkipelag, som ligger i Tyrrhenska havet strax utanför Toscana. Ön är påfallande bergig, särskilt i västra delen, där granitmassivet Monte Capanne reser sig nästan direkt ur havet.

Även kustscenerierna är mestadels imponerande, eftersom de är höga och branta och de har ett stort antal vikar. Berggrunden är från paleozoikum, bland annat marmor och järnmalm.

Napoleon tio månader på Elba 1814

Elba kommer år 1802 under spansk överhöghet.

Napoleon I (1769–1821) får ön Elba som suveränt furstendöme 1814 sedan han tvingats att abdikera som kejsare i Frankrike och vistas på Elba tio månader. Sedan återvänder han och återvinner snabbt makten och ställningen som kejsare i Frankrike.

Samma år, 1815, besegras hans armé vid slaget vid Waterloo. Han ger sig till britterna och interneras sedan på livstid ute på klippön Sankt Helena. Elba kommer då att tillföras storhertigdömet Toscana.

Elba ingår från 1860 i kungariket Sardinien för att 1861 bli en del av nya Italien.

(Bra böckers Lexikon 6, DICK-ELIO)

Lars gillade havet, korsade Atlanten 36 gånger och tyckte om att segla, gjorde det även på Storsjön i början på 1950-talet.

Ön Elba ligger en timmes båtresa från italienska fastlandets västkust och har blivit ett allt populärare utflyktsmål under senare år. När Lars Bucan var där första gången 1951 fanns knappt en väg där ute.

Lars trivdes som bäst ute på sjön.

Han ägnade också många timmar åt sin lilla vingård i Cavoli, Elba.

Tar aldrig ut sin lön

Syftet är att främja sociala, konstnärliga eller därmed jämförliga kulturella eller eljest allmännyttiga ändamål i Sandvikens kommun.

Donator Lars Bucan (1905–1990)

Han anställdes vid Sandvikens Jernverk/Coromant 1 februari 1948, föddes i Slovakien 1905 inom dubbelmonarkin Österrike-Ungern, som upplöstes i anslutning till första världskrigets slut år 1918. Nya staten Tjeckoslovakien skapas efter det. Lars Bucan blir tidigt svensk medborgare men avlider i Italien år 1990. Han skänker strax före sin bortgång en stor del av den förmögenhet, som Sandviks intressekontor förvaltat åt honom, till Sandvikens kommun som tack för det goda bemötande han får i Sandviken, då han kommit dit som flykting från hemlandet 1948.

Kulturpris

Stiftelsen utdelar årligen ett kulturpris och beviljar varje år medel ur fonden till ett hundratal enskilda personer, föreningar eller institutioner, vilka på ett aktivt och förtjänstfullt sätt främjar kulturen inom Sandvikens kommun. Stiftelsens styrelse utser själv kulturpristagare.

Lars Bucans kulturstiftelse

Lars Ladislav Bucan anställs vid Sandvikens Jernverk/Coromant 1 februari 1948. Han har lön under utbildningen till säljare och demonstratör av hårdmetallverktyg. I årsskiftet 1949/1950 är han beredd att arbeta utomlands och har i många år upp mot 200 resdagar om året.

Lars har fast lön men dessutom betalt för sina utlägg och omkostnader från de Sandvikbolag, som använder hans tjänster. Han får med det två ”löner”.

Den fasta lönen har Lars inestående på bankkonto hos Sandvikens Jernverks intressekontor och kan som andra anställda där få goda råd om hur hans pengar kan förränta sig.

Som utlandsanställd är Lars Bucan inte skattskyldig i Sverige.

Lön som vanlig försäljare

”Lars Bucan hade lön som en vanlig försäljare. Men fick ersättning för sina kostnader. Det gjorde att han i stort kunde spara sin lön. Han köpte också

aktier i samråd med de, som han hade förtroende för på Intressekontoret.

Det och Lars Bucans försiktighet med pengar gjorde att hans konton stadigt växte i värde.”

Ture Clason, avdelningschef på försäljningen och en av Lars chefer på Coromant, säger det under 1950-talsvännernas minnesträffar 40–50 år senare.

Intressekontoret bankägt på 1980-talet

Torsten Gällstedt är i många år kamrer och chef på Intressekontoret. När han går i pension blir Göran Gunnarsson, tidigare anställd vid Gävleborgs Sparbank, chef men flyttar tillbaka dit, då det blir aktuellt att renodla Sandvik AB:s verksamheter.

Intressekontoret läggs ut på försäljning några år in på 1980-talet. Gävleborgs Sparbank är en som lägger ett bud, andra är då fristående Sandvikens Sparbank och Svenska Handelsbanken.

Sandvik väljer Gävleborgs Sparbank där de anställas alla konton sedan länge redan finns. I mitten på 1980-talet slutförs affären. Det mångåriga samarbetet med banker i Gävle har fått en naturlig fortsättning.

Sandvikens Jernverk positiv till sparbanker redan 1871

Göran Fredrik Göransson, Sandvikens Jernverks grundare år 1862, bor i Strömsbro, Gävle, innan han flyttar till Högbo bruk. Han öppnar hemma i Strömsbro ett kontor år 1856 och är där föreståndare för Gefle Stads Sparbanks första ”sparställe”.

Efter familjens flyttning till Högbo sitter Göransson i samma sparbanks direktion.

I Göranssonska familjen är man också förespråkare för sparbanksidén.

Bruksdisponent Anders Henrik, Göran Fredrik Göranssons son, tar 1871 initiativet till att starta ett kontor hos Sandvikens Jernverk, Intressekontoret, för de anställdas bästa. Det får plats inom huvudkontoret. De anställdas insättningar som uttagningar sköts därifrån.

”De insatta medlen ska ofördröjligen insändas till Gefle Stads Sparbank och de uppsagda av denna antingen remitteras till bruket eller insättas på dess bankräkning.”

Det skrevs in i ett dokument som blev början till ett samarbete mellan Sandvikens Jernverk och dess Intressekontor och dåvarande Gefle Stads Sparbank. Anställda på huvudkontoret är sedan involverade i Intressekontorets arbete fram tills det säljs 1985.

Samma år går flertalet sparbanker i länet samman i Region Gävleborg Nya Sparbanken. Den har sedan dess bytt namn flera gånger. Intressekontoret har numera tillägget Swedbank med en chef som har ansvar för fyra bankkontor i Sandvikens kommun.

Bankkamrer Conny Nordin chef

Conny Nordin med många år bakom sig i Gävleborgs Sparbank på olika bankkontor och som marknadschef i Gävle kommer till Intressekontoret hösten 1984, och blir den som tar kontakt med Lars Bucan på Elba, som tidigare haft tjänstemannen Kurt Sparring som rådgivare.

Vill inte ha flera aktier

Bankkamrer Conny Nordin har mer eller mindre regelbunden kontakt med Lars i hans hem på ön utanför Italiens västkust och förvånas över hans fortfarande goda svenska. Ett stort beslut i samrådet var att Nordin måste ta reda på vad Lars Bucan ville göra med Seco Tools aktier, när bolaget avknoppats från Sandvik.

Conny Nordins fråga till Lars Bucan är:

”Ska aktierna köpas eller teckningsrätterna säljas?”

Lars Bucan vill inte ha flera aktier men undrar samtidigt vad han ska göra med alla pengarna han har i Sverige. Nordin vill återkomma med ett svar, och talar sen med bland andra Torsten Gällstedt. Denne har en idé om en Lars Bucanfond för Sandvikens kommun.

Avkastningen därifrån ska gå till en kulturell verksamhet i Sandviken och ungdomars fostran. Conny Nordin sänder ett förslag om en kulturfond till Lars Bucan och motiverar det med:

”Sandvikens kommun har en mycket fin utbyggd satsning på kultur, där bidrag från din fond skulle göra stor nytta. En kulturfond kan även göra ditt namn känt för all framtid i Sandviken, och kommunen ska förvalta din fond. Det innebär att fonden befrias från skatt.

Detta är ett förslag från oss och under nästa vecka ringer jag dig för att få dina synpunkter.”

Kurt Sparring, kommunalrådet Inga Hagström, Torsten Gällstedt och Conny Nordin är också helt överens om förslaget. Lars Bucan är också redan från början positiv till det.

Kommunens jurist

Sandvikens kommuns jurist Lennart Ocklind utformar då ett förslag på gåvobrev och stadgar.

Lars Bucan läser igenom detta mycket noga men har endast mindre invändningar.

En av dem är att barn till Coromant-anställda inte ska kunna söka och få studiebidrag (Det finns redan en Göranssonsk fond för det).

Fem miljoner i kontanter och aktier

Ett tredje förslag accepteras av Lars Bucan. Hälften av hans banktillgångar ska ges bort som gåvobrev och andra hälften testamenteras till hans kulturstiftelse.

Aktierna ökar stadigt i värde kring 1990-talet.

Förhoppningen för dem som arbetat med att stifta Lars Bucans kulturstiftelse är att fonden ska bildas den 30 juli år 1990 på Lars Bucans 85-årsdag, och kanske då med donatorn på plats i Sandviken. Bankkamrer Conny Nordin och kommunalrådet Inga Hagström kan också tänka sig att resa hem till donatorn på Elba på grund av den långa resan till och från Sandviken.

Lars Bucan avlider dock redan den 19 maj 1990. Sonen Jerry i Köpenhamn är ende arvtagare.

I och med Lars död aktualiseras testamentet och gåvobrevet. En dansk jurist företräder sonen. Det slutar med att kulturstiftelsen får halva förmögenheten genom gåvobrevet men avstår från testamentet.

Lars Bucans kulturfond kan bildas. Torsten Gällstedt blir ordförande i styrelsen. Förslag hade varit att Lars Bucan skulle ingå i styrelsen med Kurt Sparring som personlig suppleant. Sandvikens kommun får två företrädare i styrelsen. En är självskrivnen för Inga Hagström, den andra får kultur- och fritidschefen Mats Öström.

Senare byts ordet kulturfond mot kulturstiftelse – Lars Bucans kulturstiftelse.

Lars hann godkänna förslaget till styrelse

Lars Bucan tycker 30 januari 1990 att förslaget till styrelse är väl sammansatt och har inget emot att vara med i den. Han föreslår Eric Jutendahl till suppleant (om denne vill vara det).

Kommunalrådet Inga Hagström sände ett tackbrev till Isola d'Elba 20 februari samma år.

Den 12 mars 1991 var båda parter överens om alla detaljer för Lars Bucan-fonden.

5,4 miljoner kronor 1991

När Lars Bucans kulturfond stiftas i maj 1991 omfattar den cirka 5,4 miljoner kronor.

Första året 1 september 1991 kan 205800 kronor delas ut till kulturstipendiater. Fram tills 2010 har Lars Bucans kulturpris bidragit till att lokala konstnärer, författare och en mängd musikgrupper fått möjlighet att förverkliga sina drömmar.

Lars Bucans kulturstiftelse fyller tjugio år 2011.

Ett första kulturpris 2004

Styrelsen beslutar att inrätta ett stipendium och ett första kulturpris på 20 000 kronor för ideellt, mångårigt och seriöst arbete med Valhalla, en kulturbyggnad som invigdes 1908, tilldelades år 2004 Sandviken PRO:s reparationsgrupp med ordförande Rune Grundström i spetsen.

”Gruppens insatser betyder mycket inte minst för kommande generationer Sandvikenbor”, sa Conny Nordin, ordförande i Lars Bucans kulturstiftelse, när han överlämnar priset.

Kulturpristagare efter det

Kulturskolan i Sandviken, Kammarmusikföreningen, Gammelstilla bruk, Carl-Adolf Murray med verksamhet i Stenhuset i Gästrike-Hammarby, Sigge Lindwall och fru Gurli i stiftelsen Ecke Hedbergs konstnärshem Tallbo i Kungsfors, Centrum för byggnadsforskning i Gysinge och Kungsbergs Bönhusförening är några av dem som fått ekonomiskt stöd i form av det stora, årliga kulturpriset.

Som betytt mycket för Sandvikens kommuns invånare men också för folk utifrån.

Förskräckt över förmögenheten

I ett brev från Cavoli skriver Lars Bucan till Sandviks intressekontor redan 16 februari 1982:

”Tack för kontoutdraget! Jag har blivit nästan förskräckt när jag upptäckte den enorma summan, som jag äger.

Och genom Ture Clason har jag beställt någonting till Sandvikens läroverk för omkring 4000 kronor.”

Sonen Jerry Bucan med fru gästar Sandviken 1994

Jerry, som växte upp hos moderns föräldrar i Danmark, utbildade sig till civilingenjör vid Chalmers i Göteborg. Han inbjöds 1994 till Sandviken av stiftelsens styrelse för en visit i kommunen, där hans far började nya livet efter att ha lämnat Tjeckoslovakien 1948.

Jerry och hustrun Annette Bucan besöker bland annat Högbo Bruk och deltar i Sandviks bolagsstämma.

Jerry skriver i tackbrevet till värdarna Conny Nordin och Kurt Sparring:

”Det var både trevligt och lärorikt att vara i Sandviken. Det glädde mig också att kulturfonden är till mycket nytta och förvaltningen är i de bästa händer.”

Sonen är nöjd än

Jerry Bucan har senare betonat att fadern hela arbetslivet var lojal och ytterst tacksam för den möjlighet som Sandvikens Jernverk/Coromant gav honom till ett gott och intressant liv.

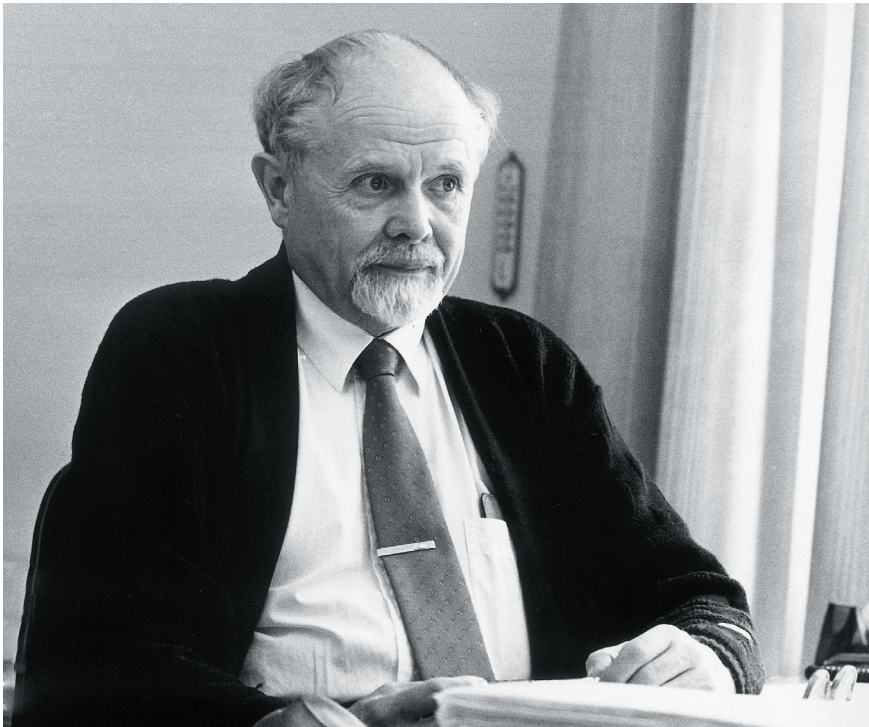
”Det var därför han upprättade kulturfonden.”

Sonen Jerry Bucan med fru gästar Sandviken och Högbo bruk 1994 efter inbjudan från Lars Bucans kulturstiftelse. Jerry skriver i sitt tackbrev till värdarna Conny Nordin och Kurt Sparring:
”Det var både trevligt och lärorikt att vara i Sandviken. Det glädde mig också att kulturfonden är till mycket nytta och förvaltningen är i de bästa händer.”

Jerry Bucan, hustrun Annette och bankkamrer Conny Nordin. Sonen har senare framhållit att fadern hela arbetslivet var lojal och ytterst tacksam för den möjlighet som Sandvikens Jernverk/Coromant gav honom till ett gott och intressant liv.

Conny Nordin har på 1980-talet i både brev och telefonsamtal nära kontakt med Lars Bucan.

Foto: NICK BLACKMOR

Prisbelönt. 20 000 kronor fick reparationsgruppen vid Valhalla ta emot på tisdagen. Conny Nordin till vänster från Lars Bucans kulturfond överlämnar checken till PRO-ordföranden Rune Grundström.

0-tal
en.
AN 7

Dayblad 19/10-94

Första kulturpriset 2004

När Conny Nordin, ordförande i Lars Bucans stiftelse, i oktober 1994 belönar Sandvikens PRO:s reparationsgrupp med ordförande Rune Grundström i spetsen för ideellt, mångårigt och seriöst arbete med Valhalla, kulturbyggnaden som invigdes 1908, sa han: "Gruppens insatser betyder mycket inte minst för kommande generationer Sandvikenbor."

Styrelsemöte 2005 i Sandbacka skola. Conny Nordin, till vänster, Inga Hagström, Uno Backhans, Bo Gällstedt, Helén Kihlström, Maria Westerman, Anette Dunker och Lennart Ocklind.

Lars Bucans kulturstiftelse i Sandviken

Första styrelsen år 1991–1992

Ordinarie ledamöter:

Torsten Gällstedt, ordförande, Kurt Sparring, Conny Nordin,
Inga Hagström och Mats Öström.

Suppleanter: Anita Thunman, Eric Jutendahl, Stig Ove Holgersson,
Lennart Ocklind och Lars-Håkan Persson.

År 1993–2000

Conny Nordin, ordförande, Kurt Sparring, Inga Hagström,
Mats Öström, Bo Gällstedt.

Suppleanter: Anita Thunman, Eric Jutendahl, Uno Backhans,
Lennart Ocklind och Lars-Håkan Persson.

Adjungerad sekreterare: Anette Dunker.

År 2001–2003

Conny Nordin, ordförande, Lennart Ocklind, Inga Hagström,
Bo Gällstedt och Beryl Lunder.

Suppleanter: Anita Thunman, Eric Jutendahl, Uno Backhans,
Lars-Håkan Persson och Anette Dunker.

År 2004–2005

Lars-Håkan Persson, ordförande, Inga Hagström, Beryl Lunder,
Bo Gällstedt och Conny Nordin.

Suppleanter: Lennart Ocklind, Uno Backhans, Anette Dunker,
Helén Kihlström och Maria Westerman.

År 2006

Maria Westerman, ordförande, Inga Hagström, Beryl Lunder,
Bo Gällstedt och Conny Nordin.

Suppleanter: Lennart Ocklind, Anette Dunker, Helén Kihlström,
Lars-Håkan Persson och Ronny Lundgren.

År 2007–2009

Maria Westerman, ordförande, Inga Hagström, Beryl Lunder,
Bo Gällstedt och Ronny Lundgren.

Suppleanter: Lennart Ocklind, Anette Dunker, Helén Kihlström,
Lars-Håkan Persson och Conny Nordin.

År 2010

Maria Westerman, ordförande, Beryl Lunder, Bo Gällstedt,
Ronny Lundgren och Anette Dunker.

Suppleanter: Lennart Ocklind, Helén Kihlström, Bengt Nyman,
Lennart Jansson och Maria Östgren-Forsberg.

Lennart Ocklind, till vänster, som suttit längst i styrelsen för Lars Bucans kulturstiftelse avtackade (tillsammans med ordförande Maria Westerman), Lars-Håkan Persson, i mitten, och Conny Nordin, till höger, för en mångårig arbetsinsats och ett starkt engagemang i styrelsearbetet.

Sandvikens kommun ärver 5,4 miljoner

Artkl
4/5-91

Invandrare "tackar" för vänligt bemötande

SANDVIKEN

Lars Bucan arbetade hela sitt yrkesverksamma liv åt Sandvik. När han 1970 gick i pension flyttade han till ön Elba i Italien, där han levde ett stilla och enkelt liv fram till sin död förra året. Han blev 85 år.

Under dessa år rörde han aldrig sina pensionspengar. De förvaltades i stället av intressekontoret på Sandvik och idag

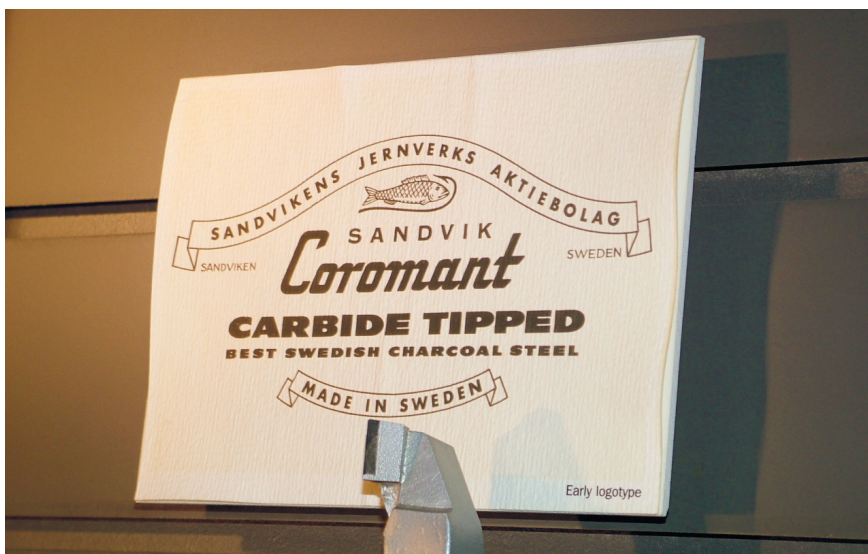
GILLADE SANDVIKEN. Lars Bucan, som strax innan sin död förra året skänkte sina väl förvaltade pensionspengar, 5,4 miljoner kronor, till en kulturfond i Sandviken.

andra världskriget från Tjeckoslovakien när nazisterna invaderade landet. Han bestämde sig för att ta

FÖRVALTAR MILJONER. Styrelsen för Lars Bucan kulturfond: Torsten Gällstedt, ordförande, Kurt Sparring, Inga Hagström, Mats Öström och Conny Nordin (saknas på bilden) ska i år dela ut 226 000 kronor från fonden.

Styrelsen för Lars Bucans kulturstiftelse år 1991: Torsten Gällstedt, ordförande, Kurt Sparring, Inga Hagström och Mats Öström ska förvalta åtskilliga miljoner. Conny Nordin ingår också i den första styrelsen.

Early logotype

Tack för god medhjälp

Ett varmt tack till alla Lars Bucans vänner som bidragit med personliga minnen om Lars från hans första år i Sandviken men även från hans liv som anställd på Coromant fram till 1970 och från besök i hans hem på ön Elba i Italien.

Några tidiga vänner har även i brev förmedlat minnen om Lars, som också har brevväxlat med vänner från Sandviken efter pensioneringen, då han för gott är bosatt i Cavoli på sydkusten.

Ett särskilt personligt tack till Torkel Bratt, Ture Clason, Kurt Sparring, Eric Jutendahl och Conny Nordin samt sonen Jerry Bucan i Birkeröd, Köpenhamn, som efter samtal med författaren gjort det möjligt att skriva den här boken.

Tack även till Lars Bucans kulturstiftelse som tog initiativet att låta stipendiaterna få veta vem som finns bakom kulturstödet till dem.

Fotografier

Kaj Annebrant: 13, 14, 22, 35, 36, 40, 43, 44

Lars Björnsson: 4

Nick Blackmon: 36

Torkel Bratt: 6

Jerry Bucan: 25, 27, 28

Maria Westerman: 39

Lars Wählstrand, Arbetarbladet: 40

Gun Wigh, Gefle Dagblad: 15

Sandvik AB: 16, 22

Sandvikens kommuns centralarkiv: 16, 22

Källor

Wilhelm Haglund, Levebröd (1978)

Omvandlingen, Sandvik 1962–1987. Från järnverk till högteknologiskt verkstadsföretag.

Intressekontoret vid Göran Fredrik Göransson-statyn

Intressekontorets verksamhet vidgas under första världskrigets slut, då de anställda drabbades av ökade levnadskostnader och brist på livsmedel. Samtidigt finns skäl att uppmuntra flera att intressera sig för egnahemsrörelsen.

Det innebär att anställda kan få hjälp i mer eller mindre personliga angelägenheter. Problem med ekonomi och andra privata frågor ses som hot mot arbetsglädje. Genom råd och dåd ges därför opartisk hjälp som leder fram till en sund privat ekonomi.

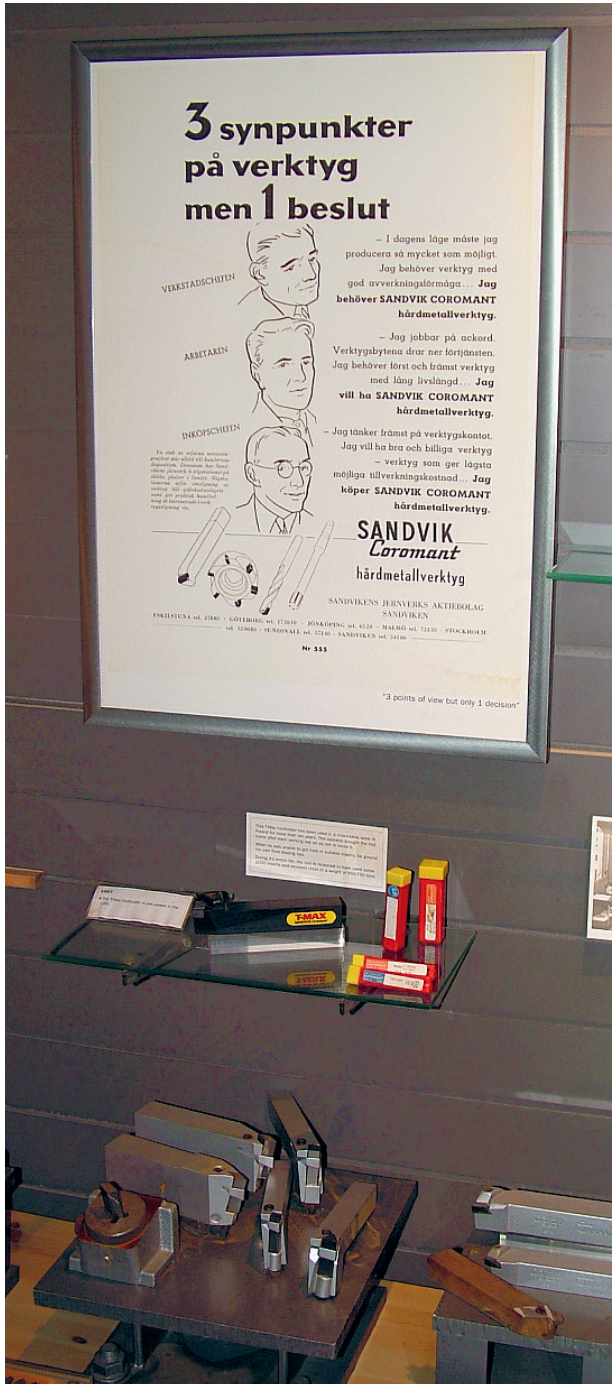
Något som Lars Bucan och kulturlivet i Sandviken och Sandvikensborna fått stor glädje av.

Bruksgården nästgårds Sandviks huvudkontor

Bruksgården, disponentbostad för Anders Henrik Göransson, byggdes 1871 och familjen bor där tills han avlider 1910. Huset och omgivningarna rustas pietetsfullt 2010. Men mycket som lockat företagets gäster under åren att välja Bruksgården för boende istället för hotell är kvar.

De stora och små rummen och trädgården har lagt en grund för en miljö med hemtrevnad.

3 synpunkter på verktyg men 1 beslut

VERKSTÄDSCHEFEN

- I dagens läge måste jag producera så mycket som möjligt. Jag behöver verktyg med god avverkningsförmåga... **Jag behövt SANDVIK COROMANT hårdmetallverktyg.**

ARBETAREN

- Jag jobbar på akord. Verktygsbytena drar ner förtjänsten. Jag behöver först och främst verktyg med lång livslängd... **Jag vill ha SANDVIK COROMANT hårdmetallverktyg.**

INKÖPSCHEFEN

- Jag tänker främst på verktygskostor. Jag vill ha bra och billiga verktyg - verktyg som ger lägsta möjliga tillverkningskostnad... **Jag köper SANDVIK COROMANT hårdmetallverktyg.**

En verktyg som används i ett verkstadsarbete måste vara tillräckligt hållbart för att kunna användas i flera dagar. Detta innebär att verktyget måste ha en hög hållfasthet och en hög livslängd. Detta är endast möjligt om verktyget är tillverkat av ett hårdmetallmaterial som Sandvik Coromant.

SANDVIK
Coromant
hårdmetallverktyg

SANDVIKENS JERNVERKS AKTIEBOLAG
SANDVIKEN
FÄRDIGTUNA 441 0400 · GÖTEBORGS 44 172410 · JONKÖPINGS 44 41210 · MALMÖ 44 721210 · STOCKHOLM 44 121800 · SUNDSVÄLLE 44 721410 · SANDVIKEN 44 141100

Nr 555

"3 points of view but only 1 decision"

Lödda verktyg är Lars och hans säljarkollegers huvudprodukt i början av 1950-talet. De har från början ett gott stöd i Sandvik Coromants marknadsföring.

Kaj Annebrant

Författaren Kaj Annebrant föddes i Helsingborg men var bosatt i Sandviken 1965-2008. Han bor sedan dess i Uppsala och är frilansskribent och fotograf vid Gävle Nyhetsbyrå. Han har i stort skrivit ett tiotal böcker och medverkat i ytterligare andra med texter och fotografier.

Några är: Boken om Jernvallen Sextio spännande år (1997), Sandvikens AIK 100 år (2001), Hundra Spännande år (2005) och Gunvor Göransson-skriften (2009) samt skribent och redaktör för Gästrikedrotten före 1950 och Gästriklands Idrottsförbund 100 år (2007).

Författaren har 30-talet år bakom sig hos Gefle Dagblad och som bland annat kommun- och näringslivsreporter men även med övrigt journalistiskt arbete i Sandviken och Gävle.